

Već nekoliko mjeseci Hrvatska Elektroprivreda vodi ozbiljne razgovore o mogućem preuzimanju Termoelektrane Stanari.

Ministar industrije, energetike i rudarstva bh. entiteta Republika Srpska Petar Đokić izjavio je učesnicima Sarajevo Business Foruma 2017 da je taj entitet uspio da privuče jednu od najvećih poslijeratnih investicija u BiH, a to je izgradnja Termoelektrane Stanari kod Doboja, čija je vrijednost, bar po javnoj objavi, milijardu maraka (pola milijarde eura).

Nova termoelektrana je izgrađena u saradnji sa kineskim partnerima uz angažovanje srbijansko-britanske kompanije EFT, u vlasništvu srbijanskog veletrgovca električnom energijom Vuka Hamovića. Radi se o elektrani snage 300 megavata s pripadajućim rudnikom, koja je prošle godine počela s radom. Nisam primijetio da je iko ministra Đokića javno priupitao odakle onda ozbiljni nagovještaji, ali u hrvatskim medijima, da već nekoliko mjeseci Hrvatska Elektroprivreda vodi ozbiljne razgovore o mogućem preuzimanju termoelektrane.

Da li zbog vremena alternativnih činjenica i lažnih vijesti, u kojem se nalazimo, ali svima je više vidljivo da svekoliku javnost najmanje zanimaju ozbiljne teme i ono što neposredno utiče na njihov život, a preokupirana je onim minornim. To su veoma dobro shvatili, prihvatili i koriste, između ostalih, i političari, namećući nam ono što žele, a sakrivajući sve ono što bi, u suštini, mediji trebali da otkrivaju.

Tako su i sve one teme vezane za pitanja: "gdje su pare?", korupciju svake vrste, kriminal, zloupotrebu vlasti i mehanizam vladanja, potisnute u deseti plan u korist onih kojima se narod zabavlja i koje služe za skretanje pažnje. Važnije je, primjera radi, da li je ministar bezbjednosti Dragan Mektić podnio ostavku na stranačke funkcije u SDS-u nego šta se događa sa najvećom investicijom u BiH.

Kako drugačije objasniti činjenicu da i ova tema nikoga nije posebno zainteresovala. Nije, iako je bilo za očekivati da bi jedna ovakva vijest trebala izazvati veliki interes javnosti, ne samo zato što se radi o potencijalno najvažnijoj transakciji u elektroenergetskom sektoru jugoistočne Evrope ove godine, nego i zato što se radi o poslu koji uz sebe veže mnoge dileme, sve do onih geopolitičkih.

Potencijal za narednih 40 godina

A priča o Termoelektrani Stanari je, kao i o njenom vlasniku, koji se u vremenima i zemljama tranzicije snalazi kao riba u vodi, veoma zanimljiva. Priča je počela 2004. godine kad je Hamovićev EFT, kojem je to prvi takav posao, pobijedio na međunarodnom javnom tenderu koji je Vlada Republike Srpske raspisala za odabir strateškog partnera u rudniku Stanari. Radi se o rudniku uglja lignita s procijenjenim geološkim rezervama od 108 miliona tona, što je dovoljno za kontinuirani rad termoelektrane narednih 40 godina.

Kako potražnja za smeđim ugljem u regiji pada, EFT je odlučio na lokaciji graditi termoelektranu. To je prva privatna investicija u neki veliki konvencionalni proizvodni elektroenergetski objekat na području zemalja bivše Jugoslavije, a u njoj će posao naći 1.000 radnika. Tehnološko rješenje trebao je isporučiti francuski Alstom, a finansijer projekta trebala je biti Evropska banka za obnovu i razvoj.

Ipak, kako su ti pregovori propali, EFT se okrenuo Kini i dogovorio finansiranje s tamošnjom razvojnom bankom China Development Bank, a za isporučioce tehnologije prihvatio je kineski Dongfang Electric Corporation.

Tako su Kinezi na velika vrata stigli u Republiku Srpsku, a o njihovom radu i samoj gradnji termoelektrane već kruže legende. Samo mjesto Stanari su, potom, postali najmlađa, i srazmjerno veličini, "najbogatija" opština u kojoj je na vlasti Dodikov SNSD. Zato nije ni čudno što se entitetski predsjednik Milorad Dodik u više navrata obreo u Kini, pokušavajući naći strateške partnere za još neke investicije baš kao što to, sve više, pokušava i srbijanski premijer-predsjednik Aleksandar Vučić. Takva Dodikova nastojanja ostala su u sjenci priča o saradnji sa Rusima i Putinom, od čega do sada nije ispalo ama baš ništa konkretno.

HEP se nikad nije bavio rudarstvom

Svagdje na svijetu je poznato da nema domaćina koji prodaje kravu od koje živi. Zašto bi onda Hamović, uz očito aminovanje Vlade Republike Srpske, što podrazumijeva i samog Dodika, prodao jednu takvu investiciju i to upravo Hrvatskoj Elektroprivredi koja bi time ušla u djelatnost rudarstva kojom se nikada nije bavila?

Razlozi zbog kojih razmatra prodaju elektrane nisu poznati i oni mogu biti raznorazni, ali što se njega tiče, ponuđeni odgovor može biti veoma logičan. Ne baš poznata Hamovićeva firma, koja se dominantno bavi samo trgovinom električnom energijom, u sadašnjim okolnostima niskih cijena očito ima problema s otplaćivanjem kredita i plasiranjem energije po projektovanim cijenama. Odnosno, kao što je učestvovao u privatizaciji, pa u prodaji nekih drugih, naizgled veoma profitabilnih firmi u Srbiji, zašto ne bi prodao i Termoelektranu Stanari ako se nađe dobar kupac na kojem će Hamović, i, svi uključeni partneri, zaraditi? Što se tiče BiH i entiteta, ta investicija mogla bi biti iskorištena i za rješavanje otvorenih pitanja koja HEP ima s Republikom Srpskom kao što je rješavanje međusobnih potraživanja za neisporučenu struju iz TE Gacko i HE Dubrovnik, te dogovor oko realizacije HE Dubrovnik 2, što je jedan od prioriternih projekata koje HEP u svojim planovima trenutno ima. Takođe, ta investicija bi pomogla HEP-u da se ambicioznije počne širiti i u susjednim zemljama, praveći upliv, osim u BiH, i prema Srbiji.

BiH bi mogla potencijalno i politički profitirati od ove prodaje. Daljim učvršćivanjem privrednih veza sa Hrvatskom i prodajom jedne takve firme, od koje živi cijela opština

Stanari, samo još više splašnjavaju Dodikove priče o secesiji Republike Srpske, koje očito više pripadaju postistini i alternativnim činjenicama s početka teksta nego što su izvjesna realnost. Naročito ako se imaju u vidu i sve glasnjija šaputanja o tome da će uskoro na doboš i sama Elektroprivreda RS, najveće javno preduzeće u ovom entitetu.

Izvor: balkans.aljazeera